

‘Het is met de historie als met een toneelstuk’

De artikelen van Thom Brouns in de HIK

In jaren vijftig formeerden uit de afdeling Hilversum van de Nederlandse Genealogische Vereniging en de afdeling ‘Naerdincklant’ van de Archeologische Werkgemeenschap Nederland onder voorzitterschap van P.W. de Lange een studiegroep die zich meer wilde verdiepen in de geschiedenis van Hilversum. Aanvankelijk hield men bijeenkomsten bij de leden thuis, maar dat was na verloop van tijd door de groei van de studiegroep niet meer mogelijk. Toen dacht men aan de oprichting van een historische vereniging. De secretaris van ‘Naerdincklant’ en eindredacteur van het periodiek ‘Westerheem’, Thom Brouns, werd benaderd om de eerste voorzitter te worden van de op te richten Hilversumse historische vereniging. Toen de Hilversumse Historische Kring ‘Albertus Perk’ in 1975 werd opgericht werd Brouns de eerste voorzitter. Met

secretaris Treesje Verdegaal trok hij de eerste jaren de kar. Onder zijn leiding werd ook het eerste lustrum voorbereid. In 1979 legde hij het voorzitterschap neer en Treesje Verdegaal volgde hem op. In 1981 mocht hij uit handen van de burgemeester de cultuurprijs van de gemeente Hilversum in ontvangst nemen. Dat was een mooie beloning voor het werk dat hij voor de vereniging heeft gedaan.

De ledenavonden van de Hilversumse Historische Kring ‘Albertus Perk’ werden aanvankelijk gehouden in het gebouw De Vaart, aan de Vaartweg. De avonden bestonden uit lezingen en presentaties. Brouns schreef ook zeer regelmatig interessante artikelen over de geschiedenis van Hilversum in de HIK. Maar hij hield zelf ook lezingen en ik herinner mij een boeiende diaprojectie over “het kind in Hilversum”. Door zijn arti-

Dat Thom Brouns met enige regelmaat wervende stukken over Hilversum's geschiedenis in HIK schreef, trok ook de aandacht van Hans van Gorkom, de vaste tekenaar van dat blad.

In 1993 werd Thom Brouns benoemd tot erelid. Rechts de toenmalige voorzitter Fred Repko. (coll. Albertus Perk)

kelen en voordrachten wist Thom Brouns veel mensen te boeien. Mede daardoor groeide het ledenaantal! Op 27 oktober 1993 werd Thom Brouns op een ledenavond van Albertus Perk benoemd tot erelid. Een van zijn artikelen die hij voor de HIK schreef, is hierna afgedrukt omdat het artikel na zoveel jaar nog steeds het lezen waard is.

WJD

Het is met de historie als met een toneelstuk

uit: HIK 16-3-1979

Nog nooit hebben we in Hilversum iemand ontmoet die een bepaald gebouw of ander overblijfsel uit het verleden zou willen behouden of zelfs tot monument verklaard zou willen zien 'alleen maar omdat het oud is'. Er wordt nogal eens gesuggereerd dat

er zulke lieden onder ons zijn en 't is jammer dat er dan nooit namen bij genoemd worden. Dan zouden we zulke vreemde vogels eens kunnen gaan opzoeken om er achter te komen, hoe zij zelf de motivering van hun gedachtegang opzetten.

'Alleen maar oud' zal wel voor niemand voldoende reden zijn om dat dan ook te bewaren. Maar het zou kunnen zijn dat achter die typering 'oud' iets verscholen ligt, dat dan niet als zodanig genoemd wordt, maar dat om een heel eigen reden waardevol is en het in een bepaald geval zou verdienen, eens duidelijk in het licht getrokken te worden.

'Alleen maar oud' is mogelijk alleen maar een al te gemakkelijk etiket, om degene bij voorbaat de mond te snoeren, die wel eens iets zinnigs zou kunnen zeggen, dat men, zeggend discussie te wensen, niet ter tafel wenst te zien komen. Het komt immers wel vaker voor, dat bij iemand zijn conclusie al vaststaat, vóórdat zijn gesprek begint. En dat zou dan hier bij ons in Hilversum wel eens het enige schaap kunnen betreffen, dat ons nog van de vroeger zo welige schapenteelt rest: het zwarte schaap van Hilversums Historie.

Waarom vinden we het toch zo'n mankement als een oord zijn eigen historie niet kent? Waarom verlangen we in ons heden een bewustzijn van het verleden? Waarom denken we, dat zo'n bewustzijn niet alleen maar van waarde is voor de 'gedachtenrijkdom' en de intensiteit waarmee we het ogenblik van nu beleven, maar ook voor de visie, die we dan op de toekomst kunnen hebben? Waarom vinden we een gemeenschap cultureel arm wanneer er van haar geen inspiratie uitgaat dit in de situatie waarin we ons actueel en factueel bevinden, mede te betrekken?

Een langlopende discussie waar ook Thom Brouns zich mee bezighield: is Hilversum nu een stad of een dorp? (uit: HIK 16-3-1979)

Bij het artikel van Brouns uit 1979 stond deze oude foto van de Spijker-pandjes aan de Kerkbrink. Het bijschrift luidde als volgt: *Wie vandaag de Kerkbrink bezoekt, kan daar nu langs de zuidkant de topen ontdekken van de beide geveltjes op deze foto. Hier was eens de smederij van de gebroeders Spijker, die later hun rijtuig- en carrosseriefabriek tegenover het spoorwegstation hadden en vervolgens ook de wereldberoemd geworden Spijkerauto's gingen produceren in een nieuwe fabriek te Amsterdam. Gelukkig dat nu, al is het maar op de wijze van wat er nog over gelaten is, de plek waar het toen begon nog aantoonbaar is.* Zoals bekend zijn de karakteristieke geveltjes in 1998 gerestaureerd (herbouwd).

Laten we eens proberen met een vergelijking te verduidelijken, wat aan velen als een ietwat vreemdsoortig hobbyisme schijnt voor te komen.

Waar vandaan?

Stel dat we in de schouwburg zitten bij een voortreffelijk toneelstuk vol spanning, vol verwikkeling, vol gebeurtenissen waarvan de ene de andere verrassend opvolgt en waarbij we de adem inhouden om wat aanstonds te gebeuren staat.

We hebben het eerste bedrijf gezien, we zitten midden in het tweede, er zullen nog andere bedrijven volgen. Wat beleven we dan eigenlijk? Alleen maar een aanschakeling van gebeurtenissen? Of is niet ieder moment juist zo vol zin, omdat het de vrucht is van wat we uit het voorafgaande te weten kwamen? En is niet ieder volgend moment, waarnaar we met zoveel spanning uitzien, al grondig meebepaald door de mogelijkheden die we uit het voorafgaande kennen? Is het niet juist die volledige kennis die elk moment tot zo'n belevenis maakt, omdat we de betekenis ervan zo onmiddellijk doorzien? Waar kwam het vandaan, waar gaat het naartoe, met welke bagage zijn we onderweg, wat ligt er in het bereik van de mogelijkheden?

In de lichtvlek

Ik heb eens iemand horen stellen, dat het volgen van een toneelstuk lijkt op het met een kleine lichtvlek af-tasten van een groot schilderij, dat buiten die lichtvlek geheel in het donker is opgesteld. Overal waar de lichtvlek al gevallen is, kennen we het en zo openbaart het gaandeweg zijn volledige compositie, van welke wij

Geschiedenis speelde bij de bevolking direct na de Tweede Wereldoorlog een grotere rol dan tegenwoordig. In het kader van het regeringsjubileum van koningin Wilhelmina werd er op de Schuttersheide een groot spektakel uitgevoerd: een historispeel over de laatste tien jaar van het leven van Floris V. Onder de 250 medewerkers bevonden zich vele ruiters van de diverse Hilversumse maneges. De regie had Adriaan Hooykaas (1891-1972), die al sinds 1925 dergelijke openluchtspelen organiseerde. Hij speelde in 1951 ook mee in "De Toverspiegel", het eerste toneelstuk op de Nederlandse televisie. (coll. SAGV)

Officieel begin van de voorbereidingen voor het historiestuk "Floris V" op de Schuttersheide: ome Jan van Zutphen (met de lange baard) is gevraagd de eerste paal te slaan. De krasse 84-jarige draaide daar op 10 augustus 1948 zijn hand niet voor om. Op deze plek werd later de Geert van Mesdagweg aangelegd. (coll. SAGV)

hoe langer hoe meer een vermoeden krijgen en die ons een *diepe bevrediging geeft*.

Zo is het ook met het kennen van de historie en het uitzien naar de toekomst. Het heden ontleent zijn zin voor een zeer groot deel aan hoe het zo geworden is en met die wetenschap erbij staat de toekomst ons voor ogen vanuit een rijk bewustzijn.

Komt men de schouwburg binnen terwijl het tweede bedrijf al aan de gang is, dan zijn de eerste zinnen die men opvangt en de eerste gebeurtenissen die we zich zien afspelen niet daarom voor ons belangrijk omdat het 'alleen maar de eerste' zijn, maar omdat zij het ons mogelijk maken zoveel als 't kan nog op te vangen van het voorafgaande, om beter te kunnen begrijpen wat er nu precies aan de gang is. Hoe meer we gemist hebben, hoe moeilijker dat wordt. Hoe eerder we georiënteerd zijn, hoe mooier avond tóch nog.

Schillen en dozen

Zo is ook wanneer we zeggen dat resten van het verleden, in de bodem aangetroffen, de tot dusver oudste zijn. Dat een bepaald document, waardoor een licht op ons verleden wordt geworpen, het oudste is. Dat een stuk nog bestaande vroegere structuur van wegen, een

bepaald gebouw, een villa de oudste zijn. Bij die nadrukkelijke vermelding is beslist niet het blote feit van oud-zijn in het geding. Het zijn de verst reikende tekenen, waardoor ons het verleden waarvan we zoveel nog missen, voor ogen komt te staan.

Men zal er dan ook altijd goed aan doen, zich zo grondig mogelijk te realiseren wat ze ons te zeggen hebben. Men zal er ook veel moeite voor over dienen te hebben om dat te achterhalen. De bewering 'Dat zegt ons niets' geldt vaak wel voor de spreker zelf en mogelijk ook voor anderen, maar zeker niet voor 'ons'.

Lieden die daar geen oog of ander zintuig voor hebben, zijn er genoeg. Maar het is daarmee als met het wandelen in een natuurgebied op een mooie dag: op deze wereld zijn talrijke lieden met transistorradio's, schillen en dozen, maar je kunt alleen maar hopen dat zij ter plekke zich nooit te nadrukkelijk zullen manifesteren, laat staan de overhand krijgen.